

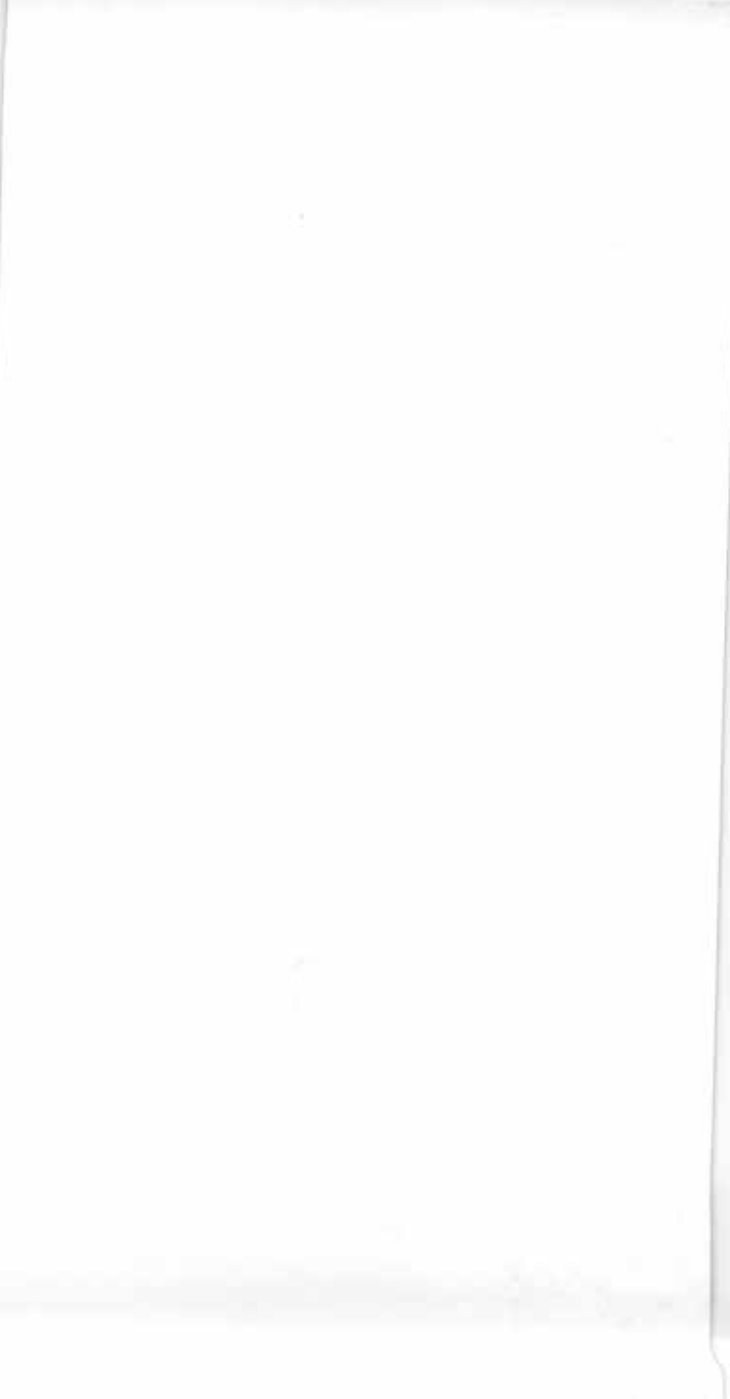
İslâm'da  
Hoşgörünün  
Simgesi

# Hünkâr Hacı Bektaş Velî

Hayatı  
Hizmeti  
Mesajı

Hamdi MERT





İslâm'da  
Hoşgörünün  
Simgesi

# Hünkâr Hacı Bektaş Velî

Hayatı  
Hizmeti  
Mesajı

Hamdi MERT

*bilig* Yayınları .....24

© Ahmet Yesevi Üniversitesi Yardım  
Vakfı *bilig* Yayınları

**Teknik Koordinatör**  
Mustafa YEŞİLYURT

**ISBN 975-6852-13-5**

**Baskı:**

T.D.V. Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi  
Tel: (0.312) 425 27 75 • Fax: (0.312) 417 00 09  
Mithatpaşa Cd. No: 62/B Kızılay/ANKARA

## SUNUŞ

Ahmet Yesevi Üniversitesi, Türk dünyasını Ahmet Yesevi'nin düşünceleri doğrultusunda birleştirmek ve bilgi çağına ulaştırmak amacına yönelik çalışmalar yapan bir kuruluştur. Kazakistan ve Türkiye Cumhuriyetlerinin ortak eseridir. Öğrencilerinin yarısı Kazakistan'dan, kalanın yarısı Türkiye'den; öteki yarısı ise çeşitli Türk topluluklarındandır.

Türk Dünyasını birbirine yaklaştırmak ve bilgi çağına ulaştırmak görevi, bir üniversite için en anlamlı görevdir.

Ahmet Yesevi'nin Türklük bilinci, gösterişsiz müslümanlık, insana sevgi, inançlara hoşgörü, kadına saygı, emek ve işi kutsal bilme ve bilimi dinin temeli sayma anlayışına dayalı doğru Müslümanlık yorumu bugün de, yarın da Türklüğe gerekli olan anlayıştır.

Bilim zihniyetine ulaşmayı ve bilimde duruklara çıkmayı Türk toplumları için en önemli mesele olarak görüyoruz.

Atatürk'ün “**milli köklere bağlılık, akıl ve bilim çizgisinden ayrılmamak**” ilkelerinin Yesevi yolunun çağımızdaki dirilişi olduğunu biliyoruz.

Ahmet Yesevi Üniversitesine Yardım Vakfı'nın, üniversitenin amaçlarına yayın yoluyla yardımcı olmak çabası içinde seçme eserleri hazırlarken temel aldığı ölçüler bunlardır.

Elinizdeki kitap, bu anlayışla yayınlanmaktadır.

**Namık Kemal ZEYBEK**

Ahmet Yesevi Üniversitesine Yardım Vakfı  
Mütevelli Heyet Başkanı

## NİÇİN HACI BEKTAŞ VELİ?

"*Bilimi Öne Alan Din Anlayışının Temsilcisi Hoca Ahmet Yesevi*" kitapçığını yazmamı benden Sayın Namık Kemal ZEYBEK istedi. Elinizdeki kitapçığı da..

Ahmet Yesevi' yi yazarken çok şey öğrendim. Demek, tarihimizin bazı gerçekleri gözden kaçabiliyor. Hacı Bektaş Velî'yi araştırırken de yeni şeyler öğrendim. Fakat bu defa, öncekinde olduğu gibi şaşırmadım. Zira kendi tarihimizde bile bilmediğimiz çok şey olduğunu artık biliyordum.. Yusuf Has Hacib'i, Kaşgârlı Mahmud'u, Ali Şir Nevaî'yi, İbnî Sina ve Farabî'yi ancak isim olarak bildiğimizin; araştırmaya kalktığımızda neler-neler öğreneceğimizin artık farkındaydım.

*K*endi değerlerimizle ilgili çok şeyi bilmiyoruz. Bununla kalmıyoruz; bazı değerlerimiz hakkında da, oluşmuş peşin hükümlerimiz var.. Yani bildiğimizi sandığımız konularda da yanlışlarımız mevcut..

Hacı Bektaş Veli, çoğumuzun özünü bilmediği değerlerimizden.. "İri" ve "diri" olmak için "bir" olmayı teklif eden bir akıl ve mânâ büyüğü bugün "sen sensen, ben de ben!" iddiasının aleti yapılmaya kalkışılıyor. İşte galiba onun için iri, diri ve güçlü olamıyoruz.

•

"Hiçbir millet ve insanı ayıplamayınız" diyen O' nun adı, birimizin diğerimizi reddetmesi için kullanılıyor.. "İncinsen de incitme" tavsiyesinin sahibi birbirimizi incitmek için sopa ve kırbaç yapıyor..

"İlimden gidilmeyen yolun sonu karanlıktır" uyarısını kulak arkası ettiğimiz için zihni kargaşa içinde olduğumuzu söylemek yanlış olmasa gerektir.

"Her ne ararsan kendinde ara" bilgeliğinden uzak kaldıkça, "bilgi"den de, bilgelikten de uzaklaştık.

..*V*e işte halimiz!.



*B*u kitap onun için yazıldı. "Biz" ve bizim olan bir tarihî değeri olduğu gibi görmek için.. Bu bizi hem yanlıştan kurtaracak; hem önümüzü, gönlümüzü, zihnimizi aydınlatacak bir hazineye kavuşturacak.

Ahmet Yesevi'yi, Hacı Bektaş Velî'yi bilmeyen, milletini-milliyetini nasıl tanır; nasıl sever? Onları kaybeden, günümüzün bulanıklıkları içerisinde kendini ve yolunu nasıl bulur?.

Öyleyse buyurun O'nu tanımaya; O'nun bıraktıklarını ve öğrettiklerini kana-kana içmeye!.



"BOZKIR  
DAĞLARI EMZİRMEDEDİR"

*H*acı Bektaş  
Yavaş-yavaş  
Ak-pak sakalıyla  
Dönüp dedi;

"*E*önlünüz kavî tutun!.  
Diyar-ı Rûm boş sanırsın,  
Aldanırsın..  
Daha bozkır dağları emzirmededir.  
Hele dağlar tavlana dursun;  
Dağlar el-ele verip halaya dursun;  
Gör, ne oyun oynarlar".

Başka demedi..

El-ele perçin oldular  
Derilip-yüzbin oldular  
Uçup güvercin oldular  
Göklere kıldılar seyran  
Bir köşede kaldım hayran

•  
Gördüm ki;

Her şehrin bir sahibi var  
Her sahibin bir naibi var  
Hacı Bayram, Hacı Bektaş  
Adım-adım, taş-taş  
Mülkü tapulamışlar.

•  
..Ve bizi himmetlerine alıp,  
bekleye-durmuşlar..

## SADECE GEÇMİŞİMİZİ DEĞİL GELECEĞİMİZİ DE AYDINLATTILAR

Şair Ali AKBAŞ'ın' duygularını sunuşumuza başlangıç yaptık. Bu duygular bir şairane deyişten ibaret değil, Anadolu insanının rüyasıdır. Rüyası olmayan millet, kendisine yeni iklimler, yeni ufuklar açamaz..

Ergenekon bir rüya idi: Anadolu'nun kilidi o rüya ile açıldı; Osmanlı o rüya ile kuruldu; İstanbul o rüya ile alındı..

•

Anadolu bozkırlarının ortasında yeşeren Cumhuriyet atılımımız bir nice beğ, boy, efe ve seymenin; hepsine özet Peygamber müjdeli Mehmetçiğin Hacı Bektaş ocağında bilenen kutlu kılıcı olduktan sonra, bugün de en doğudan

(1) Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi Öğretim Üyesi

en batıya, ulu milletimizin umut teknesi değil midir ?

•

*O* nlar, cihanı içine alan yüreklerini bir ulu himmetle doldurup, kâinata hükmettiler. Biz ise o ulu himmete değil, önce birkaç ölçek dünyalığa tamah ettikten sonra, önem vermez olduğumuz dünyanın ve dünyalıkların mahkûmu olduk.

•

*B* u kitapçığı *-lütfen-* bu niyetle okuyunuz.

Maksadımız O'nu "**anlamak**", O'na sığınmak olsun!.

Kendi kisvemizi O'na giydirmeye çalışmak niye? O'nu giymek, O olmak, O'nunla olmak varken!.

Himmeti sizlerle olsun!..

Allah esrarını yüceltsin!.

## HAYATI

### KÜNYESİ / NESEBİ

Adı Muhammed, lâkabı Bektaş, sıfatı Hünkâr. Hacı Bektaş Velî diye şöhret buldu.

Babası Horasan Hükümdarı İbrahim es-Sani Seyyid Muhammed; Annesi Nişabur'lu Şeyh Ahmed'in kızı Hatme Hatun.<sup>2</sup>

Velâyetname Hacı Bektaş'ın soyunu baba tarafından Hz. Ali'ye nispet eder ve bu irtibatı şu silsile ile izah eder:<sup>3</sup>

Hacı Bektaş Velî, Seyyid Muhammed İbrahim es-Sani, Seyyit Musa es-Sani, İbrahim Muharrem el-Mucap, İmam Musa el-Kâzım, İmam Cafer es-Sadık, İmam Muhammed el-Bakır,

(2) Abdülbakî GÖLPINARLI, Menakıb-ı Hünkâr Hacı Bektaş Velî, İstanbul 1958; Prof. Dr. Ethem Ruhi FİĞLALİ, Türkiye'de Alevîlik Bektaşilik, Selçuk Yayınları, Ankara 1990 sh. 137

(3) Prof. Dr. Ethem Ruhi FİĞLALİ, a.g.e. sh. 138

İmam Zeynel-Abidîn Ali, İmam Hüseyin, İmam Emirû'l-mü'minin Ali

Prof. Dr. Ethem Ruhî Fıġlalı, Abdülbaki Gölpinarlı'ya atfen, Hz. Ali ile olan soy irtibatının, Hacı Bektaş Veli'ye bir de "seyyid" sıfatının verilmesi isteğinden kaynaklandığını ifade eder.<sup>4</sup>

•  
*H*icri 645-646(M.1248)'da Horasan'da doğdu; 680 / 1281'de Anadolu'ya geldi; 738 / 1373'de Kırşehir (Sulucakarahöyük)'de vefat etti.<sup>5</sup>

Doğum ve ölüm tarihlerini 606/1209-1210; 669/1270-1271 olarak belirtenler de vardır. (Bak.Fıġlalı, a.g.e. sh: 142)

•  
*T*ürbesi, bugün adı Hacıbektaş olan, hayatının büyük bölümünü geçirdiği; kıyamete kadar sürecek hizmetlerini sergilediği ve irtiha-  
li ile tarihe emanet ettiği, adı ile bütünleşmiş ay-  
nı yerdedir.

## ÖĞRENİMİ

*İ*lk öğrenimini, o dönemin önemli ilim merkezi Nişabur'da yaptı. Sadece dinî ilimleri

(4) Prof. Dr. Ethem Ruhi FİĖLALI, a.g.e. sh. 138

(5) FİĖLALI a.g.e. sh. 140



değil, o devrin bütün bilgilerini aynı yerde öğrendi. Manevî terbiyesini ve olgunluğunu orada kazandı.

*H*acim SULTAN Velâyetnamesi, Hacı Bektaş'ın ilk müürşidinin, Ahmet Yesevi olduğunu ifade eder.<sup>6</sup> Bu iki Türk Tasavvuf büyüğünün fiili iribatı, yaşadıkları dönem itibariyle tartışmalı olsa da, Hacı Bektaş Veli'nin Ahmet Yesevi Hazretlerinin Yesi'de tutuşturduğu feyiz ocağından nasip ve el aldığı üzerinde ittifak vardır.<sup>7</sup> Nitekim Prof. Dr. Fuat Köprülü, diğeri bazı tarikatlar gibi Hacı Bektaş Veli'ye nispet edilen Bektaşilik yolunun da Yesevi ocağından doğduğunu ifade eder.<sup>8</sup> Bu tesbit, Hacı Bektaş Veli'yi anlatan hemen bütün yazarlarca kabul ve tekrar edilir.

## ANADOLU'YA GÖREVLENDİRİLİŞİ

*H*orasan'da, Ahmet Yesevi ocağında pişen ve olgunlaşan Hacı Bektaş Veli, aldığı manevî görevle Horasan'dan Necef, Mekke, Medine, Kudüs, Halep, Elbistan, Sivas, Kırşehir, Kayseri yolu ile Sulucakarahöyük'e geldi.<sup>9</sup>

(6) Velâyetname 102, Prof. Dr. Fuad KÖPRÜLÜ, Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar, Ankara 1976, sh. 48 vd.; FİĞLALİ a.g.e. sh. 142

(7) Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Vakfı Yayınları 1, Ankara 1988, sh.39

(8) Prof. Dr. Fuad KÖPRÜLÜ, a.g.e. 108-114; FİĞLALİ a.g.e. sh. 143

(9) Prof. Dr. Abdurrahman GÜZEL, Hacı Bektaş Veli. Hayatı-Eserleri ve Fikirleri, Ankara 1998, sh. 32

*H*ünkâr Hacı Bektaş'ın "Diyar-ı Rûm" yani "Bizans toprakları" denilen Anadolu'ya, buraların Türkleşmesi-Müslümanlaşması vazifesiyle gönderildiğine inanılır.<sup>10</sup> Bu inancın Sarı Saltuk, Yunus Emre, Şeyh Edebali ve bir nice gönül adamının yüzyıllarca süren manevî önderliğinde niyetten amele geçtiğini söylemek bir gerçeğin ifadesi olduğu kadar, aynı zamanda o mana büyüklerine karşı bir kadirşinaslıktır.

*N*itekim Anadolu'nun siyasî ve sosyal çalkantılar içerisinde bulunduğu bir dönemde O'nun Anadolu bozkırları ortasında kurduğu dergâh/*mektep* ve tebliğleri ekonomik yokluk, siyasî ve sosyal huzursuzluk içerisinde bulunan insanları, halka-halka çevresinde toplamıştır. Anadolu'yu bize ebedî yurt yapan gönül erleri-erenleri çizgisinin O'ndan el alan manevî görevliler olduğunu ifade etmek, yanlış olmasa gerektir.

(10) Prof. Dr Abdurrahman GÜZEL, a.g.e., sh.81; Prof. Dr. Esat COŞAN, Makalât, Kültür Bakanlığı Yayınları, sh.74-76; FİĞLALİ, a.g.e., sh.144

## HİZMETİ

### MANEVÎ SİĞINAK

*A*acı Bektaş Veli, Selçuklu Devleti'nin Moğol istilâsı altına girerek, siyasî hakimiyetini kaybettiği yıllarda çevresine toplananlara birlik-bütünlük ve sevgi temasını telkin etti. "Gaziyân-ı Rum" , "Ahiyan-ı Rum" , "Abdalan-ı Rum" ve "Bacıyan-ı Rum" O'nun ve manevî irtibat halinde bulunduğu muhakkak olan gönül adamlarının terbiyesi altında gelişen içtimai oluşumlardır.

*A*nadolu'nun bu çalkantılı döneminde adeta bir iş bölümü yaparcasına, buldukları bölgeleri manevî himmet ve disiplinleri altına alan bu gönül erleri, bir yandan Anadolu'nun Türkleşmesini-Müslümanlaşmasını sağlarken, diğer yandan Selçuklu-Osmanlı arası dönemdeki siyasî otorite boşluğunu manevî disiplinlerle

doldurdular ve Türk boylarının, halef devlet Osmanlı siyasî otoritesinin şemsiyesi altında toplanmasını sağladılar.

**S**arı Saltuk, Hacı Bektaş, Ahi Evren, Yunus Emre ve Şeyh Edebâli bu himmet zincirinin kendi dönemlerindeki köşe taşlarıdır.

Bu manevî iş bölümü içerisinde Ahi Evren ve Mevlâna'nın aksine Hacı Bektaş kent merkezlerinde değil, köy ve kırlık bölgelerde vazife almış; çevresine, o dönemin aydın geleneği Farsça ile değil, konuşulan Türkçe ile hitap etmiştir. Bu sebeple mektep/*medrese* görmemiş, bilgi yoğunluğu olmayan sade halk toplulukları kendi dillerinden konuşan Hacı Bektaş Veli'nin mânâ kucağına sığınmışlar, O'na kolayca ısınmışlar ve Sulucakarahöyük merkezli Hacı Bektaş öğretileri dalga-dalga yayılmıştır.

**A**nadolu'nun fikrî bütünlüğünün sağlanmasında O'nun siyasî-sosyal kesimleri kendi manevî kişiliği etrafından toplamasının; çevresine İslâm'ın evrensel sevgi ve hoşgörü motifini mahallî kültürle mecederek sunmasının büyük rolü olmuştur. Bu toplu kabul ve bütünleşme, Anadolu sosyal hayatına damgasını vuran Ahilik ve Lonca teşkilâtlarının da fikrî ve pratik temelini oluşturmuştur. <sup>11</sup>

(11) Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Vakfı Yayınları, Ankara 1987, sh. 49

## SEVGİ/MUHABBET ODAĞI

**S**adece geniş halk topluluklarında değil, devşirme usulüyle Osmanlı coğrafyasının her yanında ve özellikle de kırsal bölgelerden derlenen Yeniçeriler arasında Hacı Bektaş öğretilerinin egemen olmasının sebebi, Hacı Bektaş Veli muhabbetinin Anadolu coğrafyasındaki yaygınlığıdır. Yeniçeri Ocağında tümüyle Hacı Bektaş sevgisi ve öğretisi hakimdi. Bu sebeple Yeniçerilere "**Taife-i Bektaşiyân**" denilirdi. Yeniçeri ağaları ise "**Ağay-ı Bektaşiyân**" diye anılmıştır.

Hacı Bektaş Veli, Horasan ve Maverâünnehir menşelidir. Döneminin diğer sağlıklı tasavvuf ehlinde olduğu gibi, Kur'an ve Sünnet kaynağına tam bağlı bir şeriat ve tarikat büyüğüdür. O'nun en büyük eseri Makalât, bugün *-çeşitli nüshalarıyla-* elimizdedir.

Makalât'ın mevcut el yazmaları ve bu el yazmalarından tab'edilen baskıları, hep aynı istikâmeti; Kur'an ve sünnet-i seniyye kaynağında odaklaşan bütünleşmeyi işaret eder. İnsan sevgisi, farklı inanç ve kanaatlara karşı anlayış ve müzahama, Hacı Bektaş uslûbunun temel esprisidir.

**B**ektaşiliğin farklı din, dil, ırk ve mezhep mensuplarına hoşgörüyü yaklaşmasının hikmeti, O'nun bütün insanlığı sulhetme; sevgi/muhabbet odağında bütünleştirme temel amacının bir sonucudur.



## FİKİRLERİ

### İMAN VE AKIL:

O'nların "iman"ları akıl, "akıl"ları iman üzere idi.. "İman akıl üzeredir arifler katında"<sup>12</sup> sözü, "Akıllı tam olanın, imanı da tam olur"<sup>13</sup> hadisinin, O'nun fikrî temelini oluşturan bir yansımasından ibarettir.

O'na göre İman bir hazinedir, akıl hazinedâr.. İnsan koyundur, akıl ise çoban.. Hazinedâr giderse hırsız hazineyi; çoban giderse kurt koyunu ne yapar, diye sorar..

Akıllı olmanın sırlarını, İslâm'ın önem verdiği üç erdemle açıklar; "Akıl üç hassası vardır; birincisi sabır, ikincisi utanmak, üçüncüsü kanaattır" der.

(12) Prof. Dr. Abdurrahman GÜZEL, a.g.e. sh. 39

(13) Gazali, İhya'ül-Ulûm'üd-Din, 1, 90-93; Bu konuda bak.

Alâüddin el-Hindi, Kenz'ül-Ümmâl, Beyrut 1979, X, 130;

Gazali, a.g.e., sh.212, 215

*İ*şte O'nu ve fikirlerini evrensel kılan prensip: "İlimden gidilmeyen yolun sonu karanlıktır, düşünce karanlığına ışık tutanlara ne mutlu!" Bu söz ve O'na ait bu prensip, bizi yeniden baştaki değerlendirmemize götürüyor: Onlar sadece yaşadıkları dönemi ve geçmişimizi değil, verdikleri mesajlarla bugünümüzü ve geleceğimizi de aydınlattılar..

## AKIL-GÖNÜL İLİŞKİSİ

*A*kıl-vicdan/akıl-gönül/ akıl-aşk vb. ifadelerle dillendirilen ilişki akaid, kelâm ve tasavvufun değişmeyen tartışması olmuştur. Hacı Bektaş Velî'nin "Makalât"ında üzerinde önemle durulan bir husus da "aşk" konusudur.

Tasavvuf üzerine akademik kariyeri bulunan Prof. Dr. Yaşar Nuri Öztürk, "Makalât"ın en dikkat çekici ve en hayranlık verici yönlerinden biri de aşk ve sevgiye tanıdığı üstün değerdir" dedikten sonra, "Sufilerin, aşkı genellikle akla mukabil bir kuvve olarak ele aldıkları"nu belirtmekte ve konu ile ilgili olarak şunları ifade etmektedir:

"-Akıl, Allah'ın isim ve sıfatlarının tecellileri olan varlıklar âleminde dolaşır ve o âlemin izahını yapar. Varlığın özü ile temasa gelme olayı ise aklın gücünü aşar. Özün tezahürü ile uğraşan akıl, özü anlamak ve anlatmaktan uzak-



tır. Özden bize sesler getirecek olan tek kuvvet aşktır. Çünkü öz, kendisini aşk dediğimiz bir temel duygu ve arzu ile hissettirmektedir. <sup>14</sup> Akıl bu arzuya uzaktan tercüman olabilirse de, onun yerini alamaz. O halde akıldan fayda bekleyenler, onu vahiy ve aşk nuruyla parılatmalıdırlar. Aşktan uzak düşürülmüş akıl ve ilim, insanı özlediği ilâhî ve mutlu yönde yürütemez. Akıl ve onun gözlemlerinin sonucu olan ilim, güzel ve mutlu vesilelerle insanlık ufkuna aydınlık getirebilmek için aşkın eteğine yapışmışlardır.” <sup>15</sup>

*M*uhammet İkbâl’de de bu geleneksel tasavvuf anlayışı tekrar edilir: “İlim, aşktan istifade edinceye kadar, fikirlerin temaşahanesinden başka bir şey değildir. Aklın hakkı tanınması, aşk sayesinde mümkündür.” <sup>16</sup>

*H*acı Bektaş Veli’nin manevî aşk hususundaki bu görüşü, Ahmet Yesevî’den günümüze tasavvuf ehline kadar bütün zamanları kuşatan değişmez bir prensiptir. <sup>17</sup>

(14) Louis Massignon, *Essai sur les Origines de lexique Technique de la Mystique Musulman*, Paris, 1968, 40-41 (Yaşar Nuri Öztürk, *Hacı Bektaş’ın Düşünce Dünyası, Birlik-Dirilik, Gazi Üniversitesi Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Merkezi Dergisi*, 1 Haziran 1994, Ankara, sh.27).

(15) ÖZTÜRK, a.g.e., s.27

(16) Muhammed Lahori İkbâl, *Cavitname*, Lahor, 1942, 4 (ÖZTÜRK, a.g.e., s.27).

(17) Kenan Rifai, *Şerh-i Mesnevî, II*; Namık Kemal ZEYBEK, *Türk Olmak*, Ankara 1997, s.38; Hamdi MERT, *Bilimi Öne Alan Din Anlayışının Temsilcisi Hoca Ahmet Yesevî*, Ankara 1998, s.23.

## İMANIN 6 ŞARTI İSLÂMİN 5 TEMELİ

"*Makalât*" ve O'na atfedilen diğer eserlerde Hacı Bektaş Veli'nin öğretileri "iman" ın 6 şartı ve "İslâm" ın 5 temeline dayandırılır. Prof. Dr. Abdurrahman GÜZEL "Hacı Bektaş Veli -Hayatı, Eserleri ve Fikirleri (Ankara 1998)" adlı özenli kitabında, bu tesbiti sırasıyla O'na ve eserlerine atfen ifade eder:

"Pes şeriatun evvel makamı iman getir-  
mekdür (s. 38)."

"Dahî bildirdi ol **Hak** birliğini / Ve hem  
kendüye lâyük dirliğini / Didi kim birliğümde  
yohtur inkâr / Bu ayet kıldı vâhid ismin ızhâr  
(s. 43)."

"Müvekkel kodı üstüne **melekler** / Ki div-  
den, perîlerden seni saklar (s. 45)."

"Ve hem Tanrının **Kur'anına** inanmak ve  
dahi **kitaplarına** inanmak imandır. Bu kitaplara  
inanmak imanın esaslarındandır (s. 47)."

"Ve hem **Muhammed**'ün fazlına didük,  
pes **Adem** yaratılmağı dahi Muhammed adı  
harfi üzeredir (s. 49)."

"**Kıyamet günü** oldukda dir ol **Hakk** / Gi-  
derem dir günahunuzu mutlak (s. 51)."

"Ey müminler, bu işler böyle kalmaz / Zira haşra inanmak böyle olmaz (s. 52)."

Hünkâr Hacı Bektaş Velî, "İman" ın 6 esasını eserlerinde ve öğretilerinde, birden çok örnekle bu şekilde ifade ettikten sonra "İslâm" ın 5 temelini de *-keza-* pek çok yerde belirtir:

"Şeriatta bulunan on makamdan ikincisi İslâm'dır ki, Allah'tan başka tanrı olmadığına ve Muhammed'in O'nun elçisi ve Peygamberi olduğuna şehadet getirmektir (s. 54)."

"Üçüncüsü namaz kılmakdur iy yâr / Zekâtın vir, oruç tut ille zinhâr / Hacca varmakta sen hem olma nâşî / Viricek Hak sana mal-ü kumaşî (s. 56)."

## ÖĞRETİLERİNDE AHLÂK İLKELERİ

"*Makâlât*" da riya, sabır, kanaat, haya, cömertlik, kibir, hased, yalancılık, gıybet, haram, helâl gibi birçok ahlâkî prensip, ayet ve hadislerle izah edilir <sup>18</sup>

"Kibrin aslı şeytandadır ve miskinlik (te-vâzû / mahviyetkârlık) aslı rahmandur. Kim kibir etse, miskinliği ona havale kılmak gerek (s. 62)."

(18) Prof. Dr. Abdurrahman GÜZEL, a.g.e. sh. 64-78

"Sözün külli garaz, işün hurâlık / Hûyun gülmeğe dürür, hem masharâlık / Tama'dur, kib-rile hem kahkahâdur / Cehennem bunlara yah-şî bahâdur / Söz açılsa garazlardan dilün cûst / Namaza gelicek, hem cümhûşûn sust / öğüdür-sin dilünden, indi sözler / Ki kalmaz söz yüzün-den hiç sûzlar / Yâranların işinden ibtilâsın / Veli âbdesta gelsen mübtelâsın / Ya sökelsin, ya kolında çibân var / Ne gâfilsin, hey ardında ço-ban var (s. 59)."

**B**u ifade bizi imanın da, ibadetin de ahlâkî olgunluğa ulaştıran yollar olduğu anlayışı-na götürmektedir. O'na göre ahlâkî üstünlükler, kulun yaratıcısına karşı yükümlülükleridir. O, insana karşı içtenlik, hoşgörü ve sevgiyi de Tan-rı sevgisi ile irtibatlandırır. "

## KUR'AN VE HADİS'İN YORUMU

**Ö**ğretlerinde temel kaynak Kur'an ve Hadis'tir.

Prof. Dr. Abdurrahman Güzel, adı geçen eserinde Hacı Bektaş Veli'nin Makalât'ında Kur'an-ı Kerim'den 154 ayetin (s. 64) ve 20'ye yakın hadis (s. 77) mealen veya telmihen verildiğini belirterek, bu ayet ve hadisleri kaynak-ları ile gösterir.

(19) Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Vakfı Yayınları, Ankara 1987, sh. 50

*P*rof. Dr. Yaşar Nuri Öztürk ise, Hacı Bektaş Velî'nin baş eseri ve tasavvuf tarihinin abide eserlerinden biri diye nitelediği "Makalât"tan söz ederken; "İlk dikkat çeken husus (Makalât'taki) düşüncelerin Kur'an ayetlerine ve hadislere dayandırılmış olmasıdır. Bazı bölümler ile sayfalar, hemen tamamen ayetlerle doludur"<sup>20</sup> demektedir.

Aynı yazısında "Makalât'ı, Kur'an ve Sünnet'ten kaynaklanan İslâmî düşünce ile bu iki kaynağa ters düşmeyen Türk hassasiyet, duygu ve töresinin mükemmel bir kompozisyonu" olarak niteleyen Öztürk; "Makalât, Kur'an ve Sünnet üzerine çevrilmiş bir Türkmen yorumudur" değerlendirmesini yapar.

*A*hmet Yesevi'nin "Fakr-nâme" adlı eserinde görülen, her konuda ayet ve hadisten örnek gösterme uslûbu, aynen Hacı Bektaş Velî'nin baş eseri Makalât'ta da izlenen uslûbdur.<sup>21</sup> Bu, O'nun tebliğ ve öğretilerinde kur'an ve Sünnet'i esas aldığını gösterdiği kadar, aynı zamanda bu iki kaynağın yaşanan hayatla irtibatı hususunda da farklı bir yaklaşımdır.

(20) Prof. Dr. Yaşar Nuri ÖZTÜRK, a.g.e. sh. 24

(21) Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Vakfı Yayınları, Ankara 1987, sh. 51



## TASAVVUF ANLAYIŞI

### AMELİ TASAVVUF

*H*ünkâr Hacı Bektaş Velî'nin tasavvuf anlayışı, teorik bir müfredattan ibaret değil, -İslâm'ın özüne uygun olarak- yaşanan /pratik hayatta dönük bir tasavvuf anlayıőıdır.

Bilmek (*İlm'el-yakîn*), görmek (*ayn'el-yakîn*), olmak (*hakk'al-yakîn*) anlayışı O'nun -Hoca Ahmet Yesevi ve kendisine tekaddüm eden diğer tasavvuf yollarında da bulunan- "din-hayat" sentezidir.

"Ve eğer muhiplara sorarlarısa kim, Çalab tanrıyı nidebildün derler ise pes muhiblar cevap vireler kim; Çalab Tanrıyı kendü özümüzdten bildük ve hem kendümüzi Çalab Tanrıdan bildük."

*B*u anlayış, "kendini bilen, Rabbını bilir" geleneksel dinî düsturunun da bir ifadesidir.

*N*amazın insanları kötülüklerden alko-  
yacağı<sup>22</sup>; yalanı *-ve benzer kötüllükleri-* işleyenle-  
rin oruçlarının makbul olmayacağı<sup>23</sup> tarzındaki  
dinî hükümlere paralel bu anlayış, dinin Allah  
için gönderilen bir nazariye değil, insanlar için  
gönderilen ve insanların bir arada, huzurlu ya-  
şamalarını hedef alan bir müessese olduğunun  
da ifadesidir.

## İMAN-AMEL BÜTÜNLÜĞÜ

*P*rof. Dr. Yaşar Nuri Öztürk, yukarıda  
sözünü ettiğimiz makalesinde Hacı Bektaş'ın  
dine ve sonuç olarak, yükümlülüklerimize saygıyı  
esas alan sûfilerin bile ötesine geçerek iman ile  
amel arasında tam bir bağ gördüğünü ifade  
eder ve O'nun "iman edip de amel işlemeye-  
nin iman etmemiş sayılacağı" anlayışında ol-  
duğunu belirterek, Makalât'tan şu örneği verir:  
"-Çalab Tanrıya inanmak imandır ve buyru-  
ğun tutmak dahi imandır. Tanrı Tealâ'nın buy-  
ruğunu tutmayıp, yapma dediğini yapmak  
Tanrıya inanmamaktır".<sup>24</sup>

*P*rof. Dr. Yaşar Nuri Öztürk, sözü edilen  
makalesinde "Sufî literatürde şariat-tarikat-  
hakikat-marifet vs. gibi sıralamaları görenle-  
rin bir yanlış kanıya kapıldıkları"na işaret

(22) Kur'an-ı Kerim, Ankebût Suresi : 45

(23) Tecrid-i Sarih, Diyanet Yayınları, c. 6, sh. 253

(24) Yaşar Nuri ÖZTÜRK, a.g.e., s.26



ederek, Őu hususa dikkat çeker: “Sanılıyor ki, sıralanan bu mertebelerden birinden etekine geçiŐ, bir öncekinin hükümden düŐtüğünü ifade edecektir. Sufi, Şeriat mertebesinden tarikat mertebesine geçti dendiğinde, ruhen yükseldi demek istenir. Fakat bu, Şeriat kayıtlarından kurtuldu anlamını kesinlikle ifade etmez. Bu tesbitin canlı rneğİ, hiçbir sufinin önderliğinde kuŐkuya düŐmediğİ Hz. Muhammed (s.a.v.)’dir. O, insanoğlunun varabileceğİ en yüksek ruhİ kemale ulaŐmıŐ, fakat Őeriatın kayıtlarına bağlılıktan asla uzaklaŐmamıŐtır. Herhangi bir sufi Hz. Peygamberin mertebesinin üstüne çıka-maycağına göre, Őeriata bağlılık, ruhsal kemalin de esası olacaktır. O halde st makama çıkan, Hacı Bektaş’a göre mükellefiyeti azalan insan değil, aksine yükümlülüğü ve ızdırabı çoğalan insandır”.<sup>25</sup>

#### 4 KAPI, 40 MAKAM

*Hünkâr* Hacı Bektaş Veli’nin amelİ tasavvuf anlayışı, Kur’an ve Sünnet-i Sahİha’ya dayalı doğru müslümanlığın itikad, ibadet ve ahlâk ilkelerinin, sade bir m’minin hayatında nasıl yaŐanacağİ ile ilgili bir zet müfredat gibidir.

O’nun yaŐadığı dönemde siyasi ve sosyal çalkantılar içerisinde bulunan oğru kırsal ve g-

(25) Yaşar Nuri ÖZTÜRK, a.g.e., s.26

çebe toplumun anlayacağı, ezberleyeceği, hayatında yaşayıp uygulayacağı sadelikteki bu müfredat "4 Kapı, 40 Makam" adı ile "Şeriat", "Tarikat", "Marifet", "Hakikat" bölümleri altında tanınmış ve yaygınlaşmıştır.

*T*arihimizde diğer İslâm millet ve coğrafyalarında çokça görülen "zahir - bâtın" ihtilâfı; "Şeriat - Tarikat" kavgası gibi sosyal depremlerin bulunmamasında, şifahî tebliğ tarzındaki bu öğretilerin rolü, kuşkusuz inkâr edilemez.

Hünkâr Hacı Bektaş Velî'nin öğretilerinde önemli bir yer tutan "4 Kapı, 40 Makam" müfredatı aynen şöyledir:

### **Şeriat**

- 1- İman getirmek
- 2- İlim öğrenmek
- 3- Namaz, zekât, hac, gaza, tahâret
- 4- Helâl kazanmak, fâizi haram bilmek
- 5- Nikâh kıymak
- 6- Hanımların muayyen günlerinde cinsî teması haram bilmek
- 7- Ehl-i Sünnet ve'l cemaat'tan olmak
- 8- Şefkât ve merhamet sahibi olmak
- 9- Temiz yemek ve temiz giyinmek
- 10- Emr-i bi'l-mâ'ruf, nehy-i ani'l münker

## **Tarikat**

- 1- Pîrden el alıp tevbe etmek
- 2- Mürîd olmak
- 3- Saçını traş etmek
- 4- Mücâhede etmek
- 5- Hizmet etmek
- 6- Havf
- 7- Ümit
- 8- Hırka, makas, zenbil, seccade, subha, ibret ve asâ
- 9- Cemaat, nasihat, muhabbet sahibi olmak
- 10- Aşk, şevk, fakirlik ve kanaatkârlık

## **Marifet**

- 1- Edep
- 2- Korku
- 3- Perhizkârlık
- 4- Sabır ve kanaat
- 5- Utanmak
- 6- Cömertlik
- 7- İlim
- 8- Miskinlik, sükûnet ve düşkünlük
- 9- Marifet
- 10- Kendini bilmek

## Hakikat

- 1- Toprak gibi olmak (tevâzu)
- 2- Yetmiş iki milleti ayıplamamak
- 3- Elinden geleni esirgememek
- 4- Eminlik
- 5- Mülk sahibine yüzünü sürüp, yüz suyunu bulmak
- 6- Sohbetle hakikat sırrını söylemek
- 7- Seyr-i sülûk sâhibi olmak
- 8- Sır
- 9- Mûnâcâat
- 10- Çalap - Tanrı'ya ulaşmak  
(Fenâfillâh)

Görüldüğü gibi bu prensipler İslâmiyet'in "itikad", "ibadet", "ahlâk" esasları ile ilgili hükümlerinin sıraya konulmuş bir müfredatı gibidir. Zaman - zaman siyasî otoritenin kaybolduğu; topluma savaş, kıtlık gibi huzursuzlukların egemen olduğu tarihî dönemler içerisinde insanımız moral dengelerini meclisten-meclise, ağızdan-ağıza dolaşan bu hükümlerle ayakta tutabilmişler; sosyal çalkantılara düşmeden, hayatîyetlerini böylece sürdürebilmişlerdir.

Massas bir coğrafyada milletimiz, işte bu manevî köşetaşları ile kültür bütünlüğü içerisinde bugünlere gelebilmiştir.

## MESAJI

### BİRLİK, İRİLİK, DİRİLİK

"*B*ir olalım, iri olalım, diri olalım" sözü Hünkâr Hacı Bektaş Veli'nin mütevatir haber tarzında günümüze kadar ulaşan kalıcı bir mesajdır.

*B*u prensip Peygamberimiz Efendimizin gerek Kuran'ı Kerim, gerek sünnet-i seniyye olarak bize ulaştırdığı birden çok İslâmî prensibi içinde taşıyan bir veciz, kalıcı uyarıdır. "**Birlik**" halinde bulunmak; "**güçlü**" olmak; bunu sağlamak üzere zamanı iyi değerlendirmek; çalışmak; Kur'an ve sünnetten kaynaklanan önemli dinî hükümlerdir. Bugün de en çok muhtaç olduğumuz şey bu prensipler istikametinde bir, bütün, güçlü olmak ve bunu sağlamak üzere her türlü imkânın seferber edilmesi değil midir?

## İLİMLE YÜRÜMEK

*H*acı Bektaş Velî'nin "İlimden gidilmeyen yolun sonu karanlıktır" prensibi, İslâmî kaynakların tamamında en çok işlenen bir konuyu içermektedir.

İlk emri "Oku !" diye başlayan bir dinin mensuplarına olan bu uyarı, sanki müslüman toplumların bilimden uzak yaşayışlarını önceden haber veren bir önsezidir.

"En hakiki mürşid ilimdir" sözü ve rehberi büyük velînin yola ilimle çıkılması vecizesinin bir te'yid ve tekrarı gibidir.

Dünya "Bilgi Çağı" ve "Bilgi Toplumu" imajlarıyla ifade edilen yeni bir döneme girerken, siyaset ve kültür tarihimizin bize yüklediği sorumluluğun idrakinde olmamak bizi Hünkâr Hacı Bektaş'ın ayrı bir uyarısına muhatap kılmaktadır: "Her ne ararsan, kendinde ara!"

*U*lu Hünkâr, düşünceleri aydınlatanları ise adeta kutlamaktadır. "Düşünce karanlığına ışık tutanlara ne mutlu!"

## İNCİNSEN DE İNCİTME

"*İ*ncinsen de, incitme!" tavsiyesi Hacı Bektaş Velî Hazretlerinin her sözü gibi, nesil-

den-nesile intikal edip-gelen bir evrensel uyarıdır.

*M*illetimizin tarihî müfekkiresi, bir yandan bu prensibi bir vecize olarak köşelerine asma ihtiyacı duyarken, diğer yandan müteredif atasözleri üretmiştir.. Gerçekten de "Kötülüğe karşı kötülük her kişinin; kötülüğe karşı iyilik ise er kişinin kârıdır."

"Hoşgörü" , sahibini yüceltir. İslâm'ın "Tebliğ" metodu, "Hikmet" ve güzellikle davranma metodudur.<sup>26</sup>

Kur'an-ı Kerim'de Hz. Peygambere, ümmeti üzerine rahmet ve şefkât kanatlarını açması hatırlatılır.<sup>27</sup> "İncinsen de, incitme" sözü, Kur'an-ı Kerim'de Hz. Peygambere ve *-dolayısıyla-* bütün insanlara yapılan incitici olmama; şefkâtle davranma ilâhî ikazının Hacı Bektaş dilinden hatırlatılması gibidir. Bunun örnekleri Mevlâna, Yunus ve diğer İslâm büyüklerinin öğretilerinde temel esas olmuştur.

Yunus Emre'nin "Bir kez gönül yıktın ise, bu kıldığın namaz değil" diye başlayan ve insan gönlünü "Çalabın tahtı" olarak niteleyen deyişi, bunun açık bir örneğidir.

*B*u değerler sebebiyledir ki, müsamaha müslümanın ahlâkı olmuştur.

(26) Kur'an-ı Kerim, Nahl Suresi : 125

(27) Kur'an-ı Kerim, Şuara Suresi : 215; Hicr Suresi : 88

*H*acı Bektaş Velî'nin "-Hiçbir millet ve insanı ayıplamayınız" ve "eline, diline, beline sahip ol" tarzındaki öğütleri de, aynı istikâmetteki tebliğ ve öğretileridir.



## ESERLERİ

*F*uat Köprülü, Hacı Bektaş Veli'nin "Makalât", "Fatiha Tefsiri" ve Farsça yazılmış bir kitap olmak üzere 3 eseri olduğundan söz eder?<sup>28</sup>

Abdurrahman GÜZEL, Hacı Bektaş Veli'ye atfedilen 7 ayrı eser olduğunu belirtir ve konu ile ilgili kitabında bunları tek-tek sayarak, muhtevaları hakkında bilgi verir?<sup>29</sup>

### MAKALÂT

*A*slı Arapça'dır. Şiir ve nesir tarzında Türkçe'ye çevrilmiş nüshaları mevcuttur. Prof. Dr. Esad COŞAN tarafından şerh ve tahlil edilen bir nüshasının ilk baskısı Kültür Bakanlığı tarafından 1990 tarihinde yapılmış; aynı nüshanın 1996 tarihinde 2 baskısı daha gerçekleştirilmiştir.<sup>30</sup>

(28) Fuat KÖPRÜLÜ, Anadolu'da İslâmiyet, Mihrap, s.86

(29) Abdurrahman GÜZEL, a.g.e., s.34-36

(30) Esad COŞAN, Makalât, Ankara 1986; T.C. Kültür Bakanlığı, Ankara 1990-1996.

*M*akalât, Türk tasavvufunun Ahmet Yesevi ile başlayan klâsik tertibine uygun olarak yazılmış bir kaynak eser ve adeta bir tasavvuf ilmihali niteliğindedir. <sup>31</sup> Abdurrahman GÜZEL "Makalât"ın, Ahmet Yesevi'ye ait "Fakr-name" ile benzerliklerini ortaya koymuştur?<sup>32</sup>

Prof. Dr. Yaşar Nuri ÖZTÜRK Makalât'ın Hacı Bektaş'ın baş eseri ve tasavvuf tarihinin abide eserlerinden biri olduğunu ifade eder?<sup>33</sup>

## BESMELE ŞERHİ

*R*üşdü ŞARDAĞ tarafından "Besmele Tefsiri" adı ile neşredilen?<sup>34</sup> eserin bir nüshası Manisa Kütüphanesi'nde bulunmaktadır. Türkçe olarak kaleme alınmıştır.

Eserde ayet ve hadislerden örnekler gösterilerek, Besmele'nin izah ve yorumu yapılır.

Prof. Dr. Yaşar Nuri ÖZTÜRK, Hacı Bektaş Velî'nin bu eserinde ağırlıklı olarak "ilâhî merhamet" konusunun işlendiğini ifade eder?<sup>35</sup>

(31) Ethem Ruhi FİĞLALİ a.g.e., sh. 160

(32) Abdurrahman GÜZEL, Ahmet Yesevi'nin Fakr-namesi ile Hacı Bektaş Velî'nin Makalâtı Arasındaki Benzerlikler, Milletlerarası Ahmet Yesevi Sempozyumu Bildirileri, Ankara, 1992, s.33-43

(33) Yaşar Nuri ÖZTÜRK, a.g.e. s.22

(34) Rüşdü ŞARDAĞ, Hacı Bektaş Velî, Şerh-i Besmele, Ankara, 1989

(35) Yaşar Nuri ÖZTÜRK, a.g.e., sh.22

## FATIHA SURESİ TEFSİRİ

*F*uad KÖPRÜLÜ, Bahâ Said Bey'e atfen, sonradan yanan Tire Kütüphanesi'nde Hacı Bektaş Velî'nin "Tefsir-i Fatiha" adlı eserinin kayıtlı olduğunu belirtir?<sup>36</sup>

Esad COŞAN, Tire Kütüphanesi'nde böyle bir esere rastlayamadığını ifade etmekte<sup>37</sup> ise de bu, sonradan vukubulan bir kayıp olayını akla getirmektedir.

## KİTABÜ'L-FEVAİD

**3**'üncü şahıs ağzından, farklı bir anlatımla yazılan eserin bir nüshası İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde bulunmaktadır (Tı.55).

Bu nüsha 1959 yılında Türkçe olarak yayınlanmıştır.<sup>38</sup> Esad COŞAN, sonradan yapılan ilâvelerle eserin aslından farklılaştırıldığını belirtir.<sup>39</sup>

*K*itabü'l-Fevaid'in muhtevasında Makalât ile benzerlikler vardır.

(36) Fuat KÖPRÜLÜ, Bektaşiliğin Menşeleri, Türk Yurdu, Cild II, No:8, Mayıs, 1341, Ankara.

(37) Esad COŞAN, a.g.e., s.XL.

(38) Hazreti Hünkâr Hacı Bektaş Velî'nin Vasiyetnamesi, Kitabü'l-Fevaid, İstanbul, 1959.

(39) Esad COŞAN, a.g.e. s.XXXIX.

## ŞATHİYYE

Abdülbaki GÖLPINARLI, Türk Ansiklopedisi'nin Bektaş maddesinde Hacı Bektaş Veli'nin "Şathiyye" adlı bir eserinden söz ediyor ise de, eser hakkında geniş bilgi verilmiştir.<sup>40</sup>

Şathiyye'nin nerede kayıtlı olduğu bilinmemektedir.

## HACI BEKTAŞ'IN NASİHATLARI

İstanbul Arkeoloji Müzesi Kütüphanesi'nde kayıtlı (No:891) Mecmuatü'r Resâil isimli eserde Hacı Bektaş Veli'ye ait nasihatlar bulunmaktadır. Hacı Bektaş İlçesi Halk Kütüphanesi'nde de keza buna dair kayıt bulunmaktadır.<sup>41</sup>

Hacı Bektaş Veli'ye ait nasihat ve vasiyetler hususunda elimizde maalesef bunlardan başka bir kayıt bulunmamaktadır.

## DİĞER ESERLERİ

Abdülbaki GÖLPINARLI, Hacı Bektaş Veli'ye atfedilen "Hadis-i Erbaîn Şerhi" adlı bir eserden söz etmektedir.<sup>42</sup> Aynı müellif, Hacı

(40) Abdülbaki GÖLPINARLI, Türk Ansiklopedisi, Bektaş maddesi.

(41) Dedemoğlu, Akaid-i Tarikat, Hacıbektaş, Halk Kütüphanesi, No:29'u müteakip kayıt.

(42) Abdülbaki GÖLPINARLI, Yunus Emre, Hayatı, İstanbul 1936, s.302

Bektaş Veli'ye ait şiirlerden de bahsetmekte ise de; bunların O'nun nefes evlâdı (elverdiği müridi) Zikr-nûş Yusuf Bali'nin oğlu Bektaş Çelebi'ye ait olma ihtimalini de belirtmektedir. <sup>43</sup>

*H*acı Bektaş Veli'ye atfen ayrıca "Makalât-ı Gaybiyye ve Kelimat-ı Ayniyye"; "Hundâ-name"; "Üssü'l-Hakîka" gibi eserlerden de söz edilmektedir. Fakat bunların elde edilmiş kayıtlı nüshaları bulunmamaktadır. <sup>44</sup>

---

(43) Abdülbaki GÖLPINARLI, Alevî-Bektaşî Nefesleri İstanbul 1963, s.11; Türk Kültürü ve Hacı Bektaş-ı Veli, Ankara 1988, s.48

(44) Abdurrahman GÜZEL, a.g.e., sh.35-36



## YARINIMIZ ONLARLA AYDINLIK

*M*illetler, kıymet hükümleriyle ayakta kalırlar. Kendi içinde bütün farklı ulusların oluşmasındaki hikmet de budur. Merkezden-  
dışa doğru ayrı-ayrı kişileri, grupları, kesimleri, bölgeleri -*her grubun, kesimin kendine özgü farklı iç değerleri olsa da-* aynı coğrafyada, bütünlük ve ayrı millet olma bilinci ile tutmanın yolu, gönülleri görünmeyen bir ip gibi birbirine bağlayan bu değerlerdir.

Hacı Bektaş Veli, İslâmî dönem Türk kültürü içerisinde vazgeçilmez, önemli bir köşetaşıdır. Bu manevî köşetaşlarının yerli-yerinde kalması, millet olma bilincini kaybetmeden, ulusumuzun gelecek yüzyıllara taşınmasının teminatıdır.

*O*nlara umut tek nemiz, onlar varlık sebebimizdir.

*H*angi mezhepten, hangi tarikattan, hangi anlayıştan olursa olsun insanımızı -onların iç değerlerinin hepsine geniş kubbesinin altında yer bulacakları huzur mekânları ayırarak- çağıran bu mesaj, iyi anlaşılmalıdır.

Gerçek, doğru, öz, özgün müslümanlık arayışımızın yol güzergâhındaki konakları arasında Hünkâr Hacı Bektaş Velî, yolların kesiştiği bir önemli istasyondur.

Kafalarımızı, gönüllerimizi ve gözlerimizi donduran ön/peşin fikirlerden sıyrılarak, gerçeği arama yürekliliğini göze aldığımızda ufku-muzda onları bulacağız.

Gerçekleri örten kabuk, bizden bir doğruluk, bir silkiniş bekliyor..

*S*akin beni yadırgamayın: "Bir bayrak rüzgâr bekliyor!."



## İÇİNDEKİLER

NİÇİN HACI BEKTAŞ VELÎ / 5

“BOZKIR DAĞLARI EMZİRMEDEDİR” / 9

SADECE GEÇMİŞİMİZİ DEĞİL

GELECEĞİMİZİ DE AYDINLATTILAR / 11

HAYATI /13-15

- *Künyesi / Nesebi* / 13
- *Öğrenimi* / 14
- *Anadolu'ya Görevlendirilişi* /15

HİZMETİ /17-19

- *Manevî Sığınak* / 17
- *Sevgi Muhabbet Odağı* /19

FİKİRLERİ /21-26

- *İman ve Akıl* / 21
- *Akıl-Gönül İlişkisi* / 22
- *İmanın 6 Şartı / İslâmın 5 Şartı* / 24
- *Öğretilerinde Ahlâk İlkeleri* / 25
- *Kur'an ve Hadis'in Yorumu* /26

TASAVVUF ANLAYIŞI /29-31

- *Amelî Tasavvuf* / 29
- *İman-Amel Bütünlüğü* / 30
- *4 Kapı 40 Makam* / 31

MESAJI /35-36

- *Birlik, İrilik, Dirilik* / 35
- *İlimle Yürümek* / 36
- *İncinsen de İncitme* / 36

ESERLERİ / 39-42

- *Makalât* / 39
- *Besmele Şerhi* / 40
- *Fatiha Suresi Tefsiri* / 41
- *Kitabü'l-Fevaid* / 41
- *Şathiy ye* / 42
- *Hacı Bektaş'ın Nasihatları* / 42
- *Diğer Eserleri* / 42

YARINIMIZ ONLARLA AYDINLIK / 45

Ahmet Yesevi  
Üniversitesine  
Yardım Vakfı

*bilig Yayınları*

Taşkent Cd. 11. Sk. 10/2 Bahçelievler/Ank.  
Tel: (0.312) 213 63 80-90 • Fax: 212 80 51  
e-mail: bilig@bir.net.tr

# Türk Dünyası Bu Kitaplarda

2007-2008 DÖNEMİNİN TÜRK DÜNYASI

## bilig

YAYINLARI



BILIG YAYINLARI  
SİRKETİ LTD.ŞTİ. KURUMU, İZMİR YAN  
SİRKETİ LTD.ŞTİ. KURUMU, İZMİR YAN  
SİRKETİ LTD.ŞTİ. KURUMU, İZMİR YAN  
SİRKETİ LTD.ŞTİ. KURUMU, İZMİR YAN



*Bu görkemli kubbenin altında yatıyor.*

---

## *D*ilimizi

O'na borçlu olduğumuz;  
Maveraünnehir, Anadolu, Rumeli  
ve Balkanlara gönderdiği  
iyi yetişmiş, kolonizatör kadrolarla  
Türk topluluklarının ve Türk  
Coğrafyasının kültürel  
bütünlüğünü sağlayan;  
Kur'an ve Sünnet temeline dayalı  
saptırılmamış, doğru müslümanlık  
yorumunu temsil eden  
bir ulu kişi, bu görkemli kubbenin  
altında yatıyor.